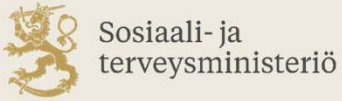

Sosiaalihuollon ajankohtaiset lainsäädäntöasiat

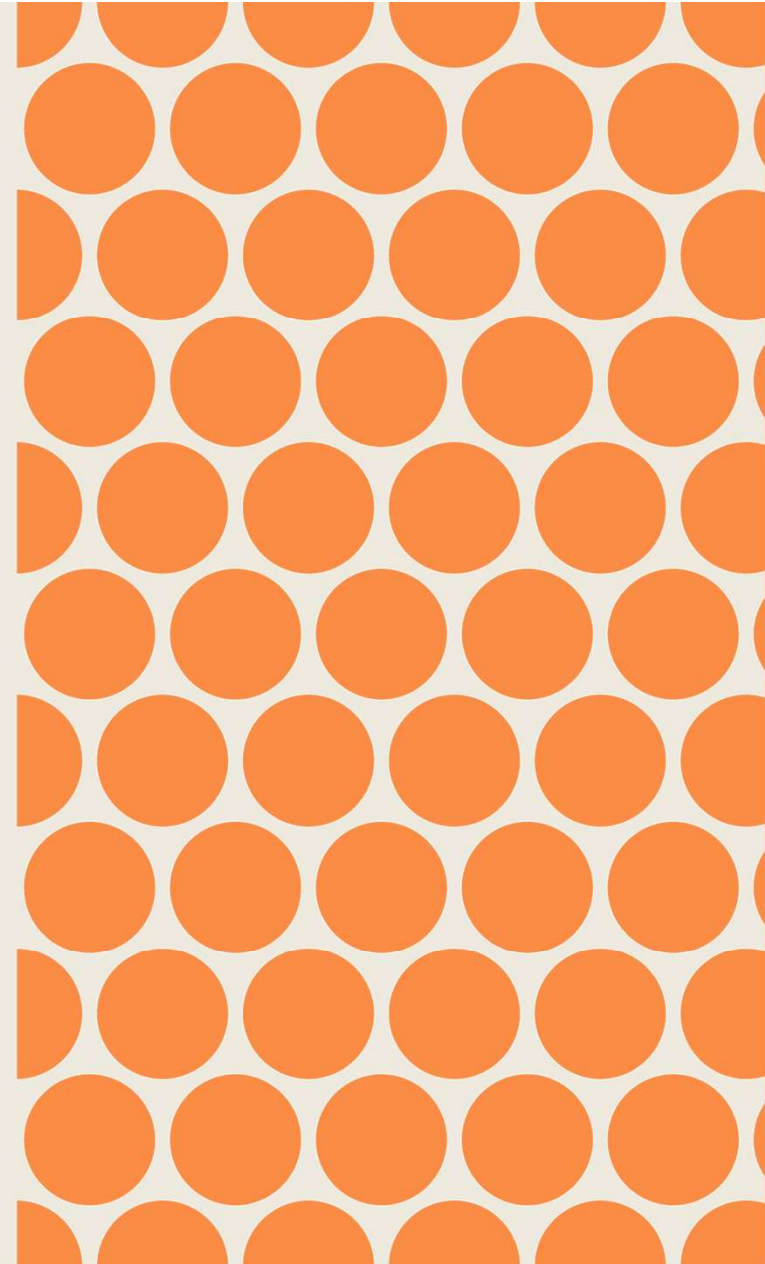
- Tilaisuuden avaus Johtaja Eveliina Pöyhönen, STM
- Sosiaalihuollon palvelu-uudistus, sosiaalineuvos Virva Juurikkala, STM
- Työllistymistä edistävien palvelujen uudistus, neuvotteleva virkamies Susanna Rahkonen, STM
- Lastensuojelulain kokonaisuudistus, neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala, STM
- Palveluvalikoiman periaatteet, lakimies Kaisa-Maria Kimmel, STM
- Ammattihenkilölain uudistus, neuvotteleva virkamies Henna Viden, STM
- Tilaisuuden päättäminen

Sosiaalihuollon palvelu- uudistus

Sosiaalihuollon lainsäädäntöhankkeet –webinaari
17.9.2025

Virva Juurikkala, sosiaalineuvos, STM

Tausta – Sosiaalihuollon uudistaminen hallitusohjelmassa

- *Uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädäntö sekä siihen liittyvä ohjaus vastaamaan uusia sote-rakenteita ja valtakunnallisia sote-tavoitteita. Poistetaan esteitä palveluiden integraation, tietojohdamisen, digitalisaation ja henkilöstön riittävyyden edistämiseksi.*
- *Kevennetään sitä yksityiskohtaista palvelujen sisältöjä koskevaa sääntelyä, joka on tullut tarpeettomaksi hyvinvointialueiden aloittamisen ja sote-järjestämislain mukaisen kansallisen ohjauksen myötä.*
- *Palvelujärjestelmän toimivuutta parannetaan ja menokasvua hillitään vahvistamalla muun muassa ennaltaehkäisyä, palveluketjuja ja palveluohjausta.*
- *Uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädäntöä, ja ohjataan alueita uudistamaan palvelujaan perustuen palvelujen tarkoituksenmukaiseen porrastukseen.*
- *Painopisteen siirtoa perustasolle tuetaan lainsäädännöllä.*
- *Uudistetaan sosiaalihuoltolaki sekä lastensuojelulainsäädäntö.*
- *Varmistetaan palvelulainsäädännön ja järjestämislain yhteentoimivuus.*

Tausta – Muut hallituksen linjaukset

- Hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on, että julkisen talouden rahoitusasema kohenee siten, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.
- Yhtenä toimenä tähän tavoitteeseen pääsemiseksi hallitus on päättänyt kustannusten hillinnästä sosiaalihuollossa siten, että hyvinvointialueiden valtion rahoitusta voidaan vähentää 50 miljoonalla eurolla vuonna 2027 ja 100 (50 + 50) miljoonalla eurolla vuodesta 2028 alkaen.
- Sosiaalihuoltoon kohdentuvat säästöt on tarkoitus toteuttaa osana em. hallitusohjelman kirjauksiin pohjautuvaa sosiaalihuoltolain laajempaa uudistamista.

Työryhmän asettaminen sosiaalihuollon palvelu-uudistukselle

- STM asetti 11.7.2025 työryhmän valmistelemaan sosiaalihuollon palvelu-uudistusta.
 - Työryhmän työhön kuuluu myös Työllistymistä edistävien palvelujen uudistaminen, johon on nimetty oma alatyöryhmänsä.
- Työryhmän toimikausi on 15.8.2025–31.1.2026
- Työryhmä tuottaa ehdotuksistaan ja huomioistaan raportin, joka luovutetaan 31.1.2026 mennessä.

Työryhmän kokoonpano

Työryhmän puheenjohtajana toimii STM:n palvelujärjestelmäyksikön johtaja Eveliina Pöyhönen.

Ryhmässä on edustus seuraavilta tahoilta:

- STM, THL (molemmilta useita edustajia)
- VM
- Helsingin kaupunki
- edustaja ja varajäsen jokaiselta 5:ltä YTA:lta
- Lapin hva (saamenkielisten palvelut),
- Länsi-Uudenmaan hva (ruotsinkielisten palvelut)
- Aluehallintovirasto
- SOSTE (sote-järjestöjen edustus)
- Vammaisfoorumi
- SOSNET (sosiaalihuollon tutkimuksellinen näkökulma)
- Hyvil

Työryhmän tavoitteet asettamispäätöksessä

- Valmistella ehdotus sosiaalihuollon palvelujen uudistamiseksi
- Uudistuksen tulee mahdollistaa hyvinvointialueelle palvelujen järjestäminen nykyistä joustavammin ja asiakaslähtöisemmin alueelliset erityispiirteet huomioiden.
- Ehdotus tulee rakentaa siten, että uudistus tuottaa valmistelulle kohdennetut säästöodotukset.
- Uudistuksen tulee lisäksi selkeyttää palvelurakennetta ja tukea perustuslain turvaamien riittävien sosiaalipalvelujen järjestämistä taloudellisesti kestäväällä tavalla myös pidemmällä aikavälillä.

Työryhmän tehtävät asettamispäätöksessä

- Työryhmän tehtävänä on tunnistaa sosiaalihuollon palveluilta edellytettävät keskeiset elementit ja reunaehdot ja tehdä tältä pohjalta ehdotus sosiaalihuollon palveluja koskevan sääntelyn uudistamiseksi
- Työryhmän esitykseen tulee sisällyttää ehdotus SHL:n ja LSL:n yhdyspinnan selkiyttämiseksi ja yhteensovittaa se erikseen samanaikaisesti valmisteltavan LSL:n uudistuksen kanssa
 - Muilta osin lastensuojelu sekä vammaispalvelut rajattu työryhmän toimeksiannon ulkopuolelle
- Työryhmän tulee arvioida myös mahdollisuudet tarkentaa lainsäädännössä yksilön oman vastuun ensisijaisuutta suhteessa sosiaalihuoltoon, kuitenkin henkilön toimintakyvyn mahdollistamissa rajoissa
- Työryhmän ehdotuksen tulee sisältää myös ne mahdolliset muut lainsäädännölliset ja toiminnalliset muutokset, joita uudistuksen toteuttaminen edellyttää.
 - Näitä voivat olla esim. toimet, joilla turvataan palvelujen riittävä saatavuus koko maassa, asiakkaiden yhdenvertaisuus ja oikeusturva sekä uudistuksen mahdollisesti edellyttämät muutokset asiakasmaksulainsäädäntöön ja tiedonhallintaan

Aikataulu ja eteneminen

- Työryhmän ehdotuksessa on otettava huomioon hallitusohjelman sosiaalihuollon kehittämistä koskevat kirjaukset ja muut hallituksen linjaukset
- Työryhmä tuottaa ehdotuksistaan ja huomioistaan raportin, joka luovutetaan 31.1.2026 mennessä
- Työryhmätyön jälkeen uudistus etenee virkavalmisteluna siten, että asiaan liittyvä hallituksen esitys jätettäisiin lausunnoille keväällä 2026 ja eduskuntaan budjettilaki-aikataulussa syksyllä 2026.
- Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuodesta 2027 myöhemmin tarkentuvalla tavalla.

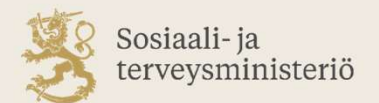
Alustavia sisältötavoitteita/ajatuksia edistettävistä asioista

- Sosiaalihuollon ”perustehtävän” ja sen keskeisten ulottuvuuksien kirkastaminen
 - Sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön aseman ja roolin vahvistaminen sosiaalihuollon ”ydinsisältönä” ja keskeisenä läpileikkaavana toimintaprosessina.
 - Sosiaalihuollon laissa määritellyn palveluvalikoiman (shl luku 3, 14§) selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen esim. päällekkäisyyksiä ja epäselvyyksiä poistamalla → kokonaisuuksien tarkastelu ”työvälineenä”
 - Sosiaalihuollon hallinnollisen työmäärän keventäminen esimerkiksi tarkastelemalla päätöksenteon tai suunnitelman teon velvoittavuutta
 - Joustavuuden lisääminen ja palvelujärjestelmän ohjautuvuuden vahvistaminen kohti asiakaslähtöisempiä, kokonaisvaltaisempia ja yksilöllisiin tarpeisiin paremmin ja nopeammin vastaavaan toimintatapaan
 - Porrasteisuuden edistäminen vahvistamalla varhaisen tuen ja interventioiden ensisijaisuutta ja peruspalvelujen roolia suhteessa erityispalveluihin (lastensuojelu ja vammaispalvelut)
 - Tiedonhallinnan ja tietotuotannon parantaminen ja selkeyttäminen
- Tavoitteena on, että uudistus mahdollistaisi hyvinvointialueille kustannussäästöt lähtökohtaisesti resurssien tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen, vaikuttavuuden lisäämisen ja palveluverkon joustavamman organisoinnin kautta

**Lisätietoja valmistelusta:
Hallitussihteeri Suvi Velic ja
sosiaalineuvos Virva Juurikkala;
(etunimi.sukunimi@gov.fi)**

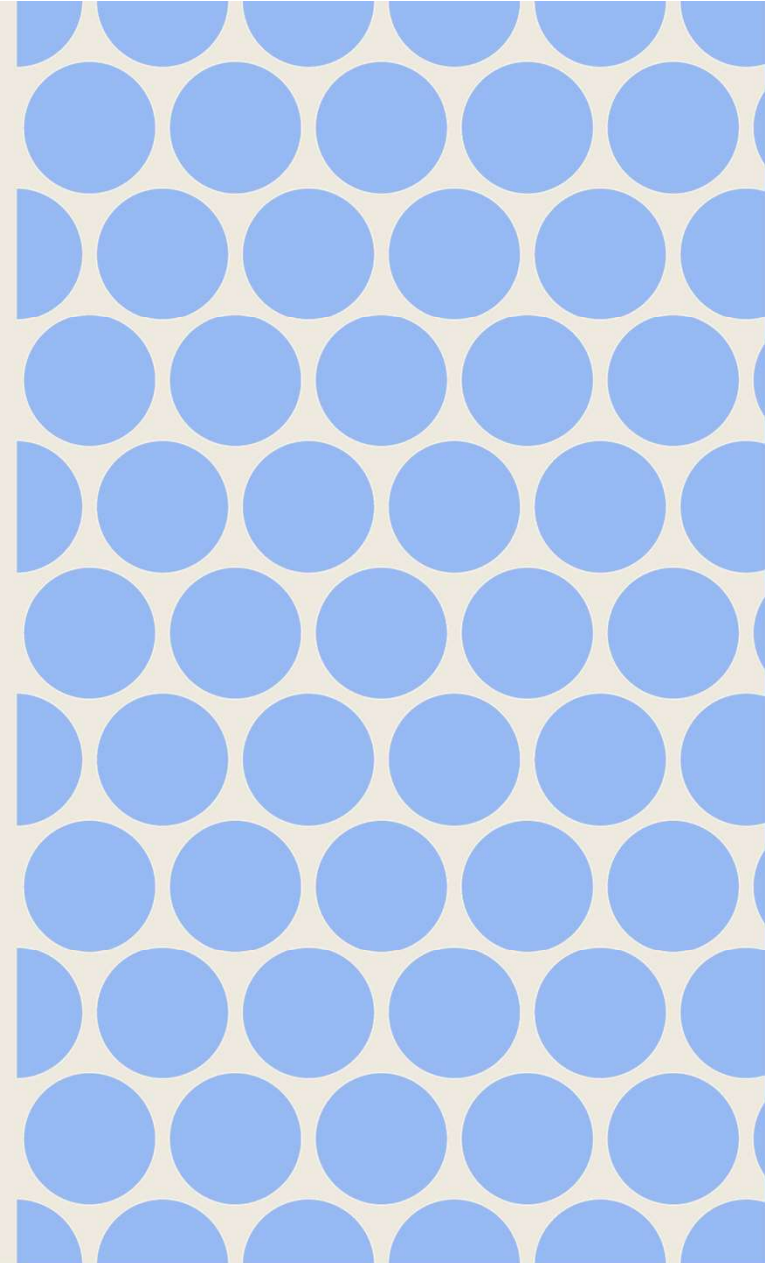

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaalihuollon työllistymistä sekä työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen uudistaminen

Susanna Rahkonen, neuvotteleva virkamies
Sosiaalihuollon lainsäädäntöhankkeet –webinaari
17.9.2025

Työllistymistä edistävien sosiaalipalvelujen uudistamista valmisteleva alatyöryhmä

- Sosiaali- ja terveysministeriö asetti sosiaalihuollon palvelu-uudistusta valmistelevalle työryhmälle sen toimikauden ajaksi alaryhmän.
- Alatyöryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen uudistamiseksi.
- Työryhmän toimikausi on 15.8.2025–31.1.2026.
- Työryhmän tehtävänä on:
 - Tunnistaa työ- ja toimintakykyä tukevilta sosiaalihuollon palveluilta edellytettävät keskeiset elementit ja reunaehdot.
 - Tehdä ehdotus sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen uudistamiseksi osana sosiaalihuollon palveluvalikoiman uudistamista.

Työryhmän työn reunaehdot

Ehdotuksen tulee sisältää:

- Mahdolliset muut lainsäädännölliset sekä toiminnalliset muutokset, joita uudistuksen toteuttaminen edellyttää.

Ehdotuksessa on otettava huomioon:

- Työryhmän työlle asetetut tavoitteet sekä hallitusohjelman kirjaukset ja muut hallituksen linjaukset.
- Tällä tarkoitetaan työllistymistä tukevien sosiaalipalvelujen uudistamiselle asetettuja säästötavoitteita.

Alatyöryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja: Eveliina Pöyhönen, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Varapuheenjohtaja: Virva Juurikkala, sosiaalineuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Jäsenet edustavat seuraavia tahoja:

- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Hyvinvointialueet (edustaja ja varajäsen jokaiselta 5:ltä yhteistyöalueelta)
- Järjestöistä 2 varsinaista ja varajäsentä (Soste ry, Sininauhaliitto, Invalidiliitto/Vammaisfoorumi ja Kynnys ry)

Lisäksi asiantuntijoita seuraavista organisaatioista:

- STM, THL ja Hyvil

Julkisen talouden suunnitelma

Keväällä 2025 tehdyissä linjauksissa vuosille 2026–2029 hallitus päätti seuraavaa:

- Sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistaminen, -12,5 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
- Kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen, -1,6 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.

Uudistusta koskevia alustavia linjauksia

Kuntouttava työtoiminta siirretään kuntiin ja kehitetään palvelua vahvemmin työllistymistä edistäväksi. Sosiaalinen kuntoutus säilytetään hyvinvointialueilla.

Työryhmä huomioi lisäksi seuraavaa:

- Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuollon palvelu, jota ei voida sellaisenaan siirtää kuntiin.
- Kuntouttavaa työtoimintaa koskeva laki nykyisessä muodossaan kumotaan ja sen tilalle kehitetään sosiaalihuollon ja työvoimaviranomaisen palveluita.

Selvitetään:

- Mikä osa nykyisestä kuntouttavan työtoiminnan palvelusta voisi toteutua työvoimaviranomaisen palveluna osalle nykyistä kohderyhmää.
- Millaista sääntelyä asiakkaiden työvoimapalveluihin siirron mahdollistamiseksi tarvitaan.

Sosiaalihuollon palvelua kehitetään:

- Sosiaalihuoltolakiin sisältyvää sosiaalista kuntoutusta uudistetaan.
- Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta (vuoden 1982 sosiaalihuoltolain 27 d §) ja vammaisten henkilöiden työtoiminta (27 e §) sisällytetään kokonaisuuteen.

Aikataulu

- Aktivointisuunnitelmien hallinnollista keventämistä koskeva hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ja esitys etenee eduskuntaan tänä syksynä.
- Sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluja koskeva hallituksen esitys viimeistellään työryhmän työn päätyttyä.
- Hallituksen esitys lähtee lausuntokierrokselle keväällä 2026.
- Esitys etenee eduskuntaan syksyllä 2026 budjettilakina.
- Siirtymäaika huomioiden lakimuutokset tulisivat voimaan vuoden 2027 aikana.
- Uudistuksen tarkemmat yksityiskohdat tarkentuvat valmistelun edetessä.

Susanna Rahkonen
etunimi.sukunimi(at)gov.fi

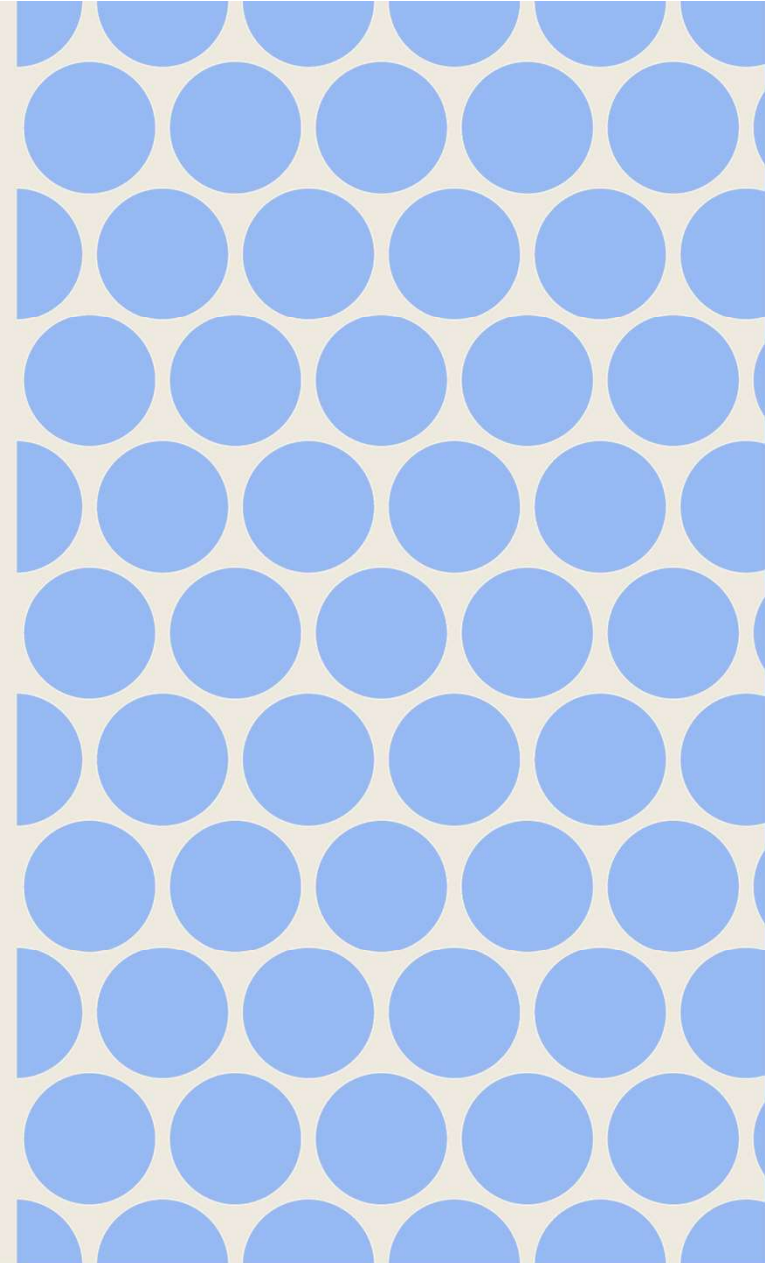
Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Lastensuojelulain kokonaisuudistus

Susanna Hoikkala, neuvotteleva virkamies
STM/YTO/LANU
17.9.2025

Lastensuojelulainsäädäntö uudistetaan kahdessa vaiheessa: **1. vaihe**

- Ensimmäisen vaiheen hallituksen esitys on tavoitteena antaa eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2025. Muutokset tulisivat pääosin voimaan 1.1.2026.
- Ensimmäisessä vaiheessa on toteutettu erityisesti seuraavat hallitusohjelmakirjaukset:
 - Selkeytetään rajoitustoimien käytön edellytyksiä ja lastensuojeluviranomaisten ja sijaishuoltoyksiköiden toimivaltuuksia.
 - Velvoitetaan viranomaiset aktiiviseen yhteistyöhön sekä varmistetaan riittävä toimivalta ja keinovalikoima, jotta sijoitettu tai huostaan otettu kadonnut lapsi löydetään nopeasti ja saadaan palautettua.
- Huomioitu lausuma StVM 42/2018 vp – HE 237/2018 vp, LA 86/2018 vp:
 - Eduskunta edellyttää, että sijaishuollossa olevien lasten oikeutta tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin sekä lastensuojelulakiin sisältyvien rajoitusten käyttöä arvioidaan ja selkeytetään osana asiakkaan ja potilaan itsemääräämistä koskevan lainsäädännön valmistelua.

Keskeisiä ehdotuksia: 1. vaihe

- Säädetään uudesta suljetusta kuntouttavasta laitospalvelusta.
- Muutetaan nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä.
- Muutetaan kiinnipitosääntelyä.
- Uudistetaan luvatta sijaishuoltopaikastaan poissaolevia lapsia koskevaa sääntelyä ml. hätäpaikannuskynnyksen madaltaminen.

- Lisäksi on valmisteltu lapsiasiavaltuutetun keväällä 2024 tekemä ehdotus lastensuojelun hybridiyksiköiden perustamisesta, johon hallitus osoitti 0,5 M€ vuosittaisen rahoituksen.

Keskeiset lastensuojelua koskevat hallitusohjelmakirjaukset: **2. vaihe**

- Hallitus uudistaa lastensuojelulainsäädännön.
- Edistetään varhaista tukea, moniammatillista lapsiperhetyötä ja lastensuojelun avopalveluita painottavaa palvelurakennetta.
- Yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa koordinoidaan lastensuojelulakiin tarvittavat, lapsia turvaavat lainsäädäntömuutokset, joilla alle rikosvastuuiän olevien lasten rikoskierre saadaan katkaistua.
- Kiinnitetään huomiota lapsen edun mukaisesti lain mahdollistamaan vaihtoehtoon huostaanotetun lapsen adoptoinnista.

Lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 2. vaihe

- Valmistelua tehdään virkatyönä huomioiden sosiaalihuollon palvelu-uudistusta valmistelevan työryhmän asettamispäätös, jonka mukaan:
 - Tehtävänannon ulkopuolelle rajataan selkeinä erityistason palveluina lastensuojelu ja vammaispalvelut. **Työryhmän esitykseen tulee kuitenkin sisällyttää ehdotus sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain yhdyspinnan selkiyttämiseksi ja se tulee yhteensovittaa samanaikaisesti erikseen valmisteltavan lastensuojelulain uudistuksen kanssa.**
- Hyödynnetään mm. aiempien valmisteluvaiheiden materiaalit.
- Valtioneuvoston 24.5.2024 antama periaatepäätös nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemisen ja torjumisen toimenpideohjelmaksi vuosille 2024–2027 sisältää lastensuojelulainsäädännön uudistamiseen liittyviä toimenpiteitä. Ne huomioidaan osana valmistelua.

Lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 2. vaihe

- Tavoitteena on vahvistaa keinoja tukea lasta ja perhettä varhaisessa vaiheessa ja sitouttaa vanhemmat nykyistä tehokkaammin.
- Selkiytetään lastensuojelulain rakenne ja sisältö kokonaisuutena.
- Muutetaan lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmä.
 - Eduskunnan lausuma EV 80/2019 vp – HE 71/2019 vp: Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän uudistamistarpeen arvioinnin sekä ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 2. vaihe

- Selkiytetään ammattihenkilöiden tehtäviä ja työnjakoa.
- Toteutetaan säästötavoitteet vuodesta 2027 lähtien:
 - Kevennetään sosiaalityöntekijän työn velvoitteita (säästötavoite 5 M€)
 - Lastensuojelulaitoksen henkilöstöä koskevat säästötavoitteet (5,1 M€)
- Uudistetaan itsenäistymisvarojen kertymistä ja asiakasmaksuja koskeva sääntely.
- Arvioidaan perhehoidon säädösmuutostarpeet.

- Aikataulu: HE eduskunnalle budjettilakiaikataulussa syksyllä 2026.

Susanna Hoikkala
etunimi.sukunimi(at)gov.fi

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja
terveysministeriö

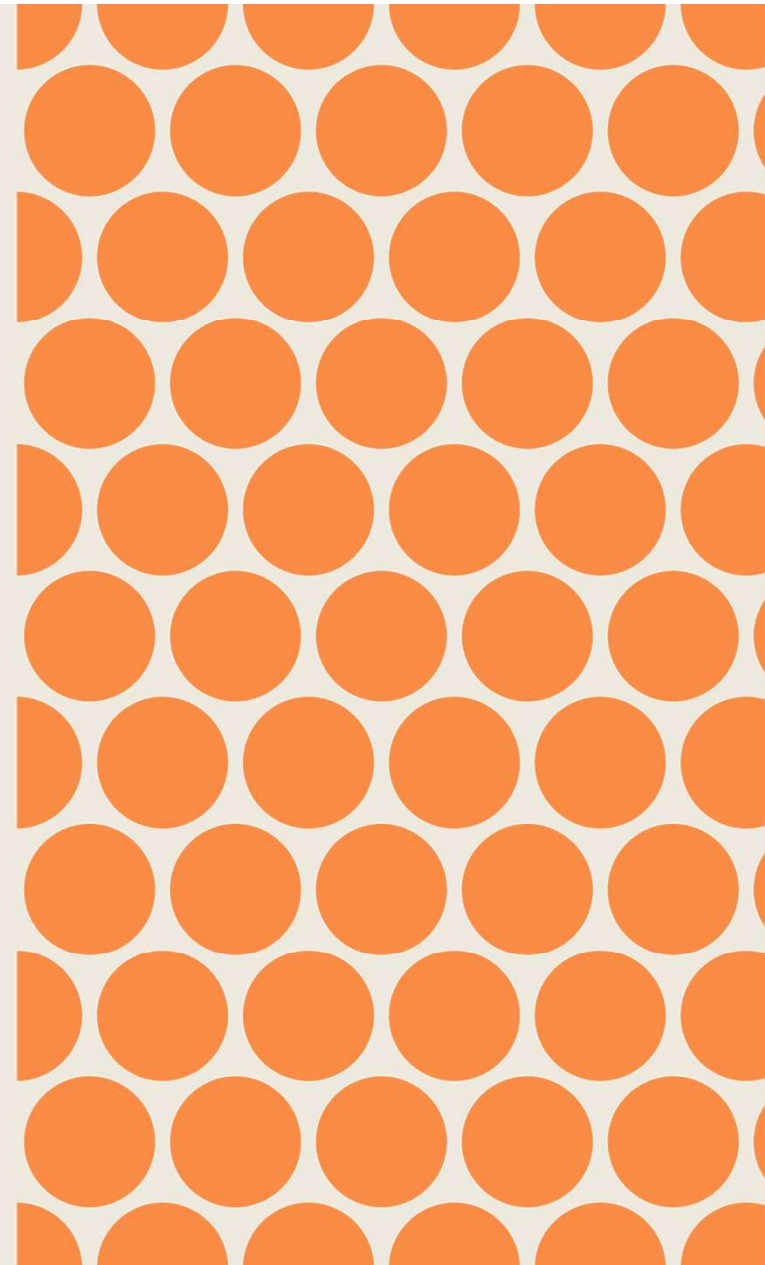
Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteet

Sosiaalihuollon ajankohtaiset lainsäädäntöasiat
17.9.2025

Kaisa-Maria Kimmel, lakimies

**Kansallinen
palvelureformi**

Lähtökohtia säädösvalmistelussa

- Palveluvalikoimaa ohjaavien periaatteiden tunnistaminen ja nimeäminen **auttavat päätöksentekoa ja antavat pohjaa** sille, mitkä palvelut, toimenpiteet, menetelmät ja työmuodot kuuluvat julkiseen palveluvalikoimaan tai mitkä rajataan siitä pois.
- Periaatteet tarjoavat tukea ja selkänöjaa **väestötasolla ja asiakastyössä** tehtävään harkintaan ja linjauksiin.
- Valmistelun tavoitteena on luoda säännösperusta sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan **pitkäjänteistä kehittämistä varten**.
- Palveluvalikoima ja priorisointi liittyvät toisiinsa, mutta priorisointi on laajempi kokonaisuus, johon kuuluu eritasoisia valintoja. Periaatteiden säätäminen ei yksin ratkaise priorisointia. Periaatteet kootaan lainsäädännössä yhteen nykyistä selvemmin.
 - Periaatteet ovat abstrakteja; **palvelu- tai menetelmälistoja ei säädetä**.
 - Periaatteet johdetaan **perus- ja ihmisoikeuksista, muusta lainsäädännöstä, muiden pohjoismaiden** esimerkeistä.
 - Periaatteille haetaan laajaa hyväksyntää ja eri tahojen osallistumista keskusteluun niistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteet

- Palveluvalikoiman periaatteet toimivat jatkossa palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksinä.
- Periaatteissa ennaltaehkäisy sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nostetaan yksilön palvelujen rinnalle.
- Periaatteet olisivat sosiaali- ja terveydenhuollossa toisiaan vastaavat:
 - **Tarveperiaate**
 - **Turvallisuus**
 - **Vaikuttavuus**
 - **Kustannusvaikuttavuus**
 - **Yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus** (läpileikkaavina periaatteina)

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteet

- Päätöksenteossa palveluvalikoimaan kuulumisesta menetelmän käyttöä arvioidaan suhteessa kaikkiin palveluvalikoiman periaatteisiin, periaatteita punnitaan toisiaan vasten, päätös perustuu kokonaisharkintaan ja päätökset perustellaan avoimesti.
- Palveluvalikoimaa ei voida määritellä tyhjentävästi, ja sen on kehityttävä ajassa esimerkiksi uuden tutkimusnäytön kanssa.
- Periaatteita sovellettaisiin kansallisessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden (YTA-alueiden) ja hyvinvointialueiden linjauksissa ja päätöksenteossa sekä soveltuvin osin myös asiakas- ja potilastyössä.
- Palveluvalikoiman periaatteiden jalkauttaminen palvelujärjestelmän toimintaan edellyttää pitkällä aikavälillä laajaa toimeenpanon tukea, kuten soveltamisohjeita, päätöksentekomenettelyjen kehittämistä sekä vaikuttavuustiedon hyödyntämisen rakenteiden kehittämistä.

Sosiaalihuoltolaki 30 a § Sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteet

Lain 2 luvussa tarkoitettuun hyvinvoinnin edistämiseen ja 3 luvussa tarkoitettuihin sosiaalihuollon palveluihin kuuluvat asiakkaan tuen tarpeen mukaiset sekä väestön hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden sekä toimintakyvyn edistämisen ja ylläpitämisen edellyttämät toimenpiteet, menetelmät ja työmuodot.

Palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksenä on, että sosiaalihuollon toimenpiteen, menetelmän tai työmuodon:

- 1) tavoitteena on vastata asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin, turvallisuuden tai toimintakyvyn edistämisen tai ylläpitämisen tarpeeseen tai väestössä esiintyvään sosiaaliseen ongelmaan tai sen ilmeiseen uhkaan;
- 2) toteuttaminen on asiakasturvallista;
- 3) vaikuttavuus hyvinvointiin on saatavilla olevan näytön perusteella riittävää; ja
- 4) kustannukset ovat saavutettavissa olevaan hyvinvointihyötyyn nähden kohtuulliset.

Sosiaalihuollon toimenpiteen, menetelmän tai työmuodon palveluvalikoimaan kuulumisen arvioinnissa tulee varmistaa asiakkaiden yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus.

Sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteet

- Palveluvalikoiman periaatteet kohdistuvat sosiaalihuoltolain 2 luvun hyvinvoinnin edistämisen ja 3 luvun sosiaalihuollon palvelujen sisältöä koskeviin valintoihin toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen tasolla.
- Periaatteilla ei voida ohittaa velvollisuutta järjestää lakisääteisiä palveluja.
- Valinnat voivat koskea esimerkiksi menetelmän soveltuvuutta määrättyyn tuen tarpeeseen tietyssä elämäntilanteessa tai uuden toimintamallin käyttöönottoa tietyssä vaiheessa asiakasprosessissa.
- Periaatteita sovellettaisiin kansallisessa ohjauksessa, YTA-alueiden ja hyvinvointialueiden linjauksissa ja sisältöohjauksessa.
- Periaatteet ohjaisivat soveltuvin osin myös sosiaalihuollon ammattilaisen valintoja myönnetyn palvelun sisällä käytettävistä toimenpiteistä, menetelmistä ja työmuodoista.

Tarve ja turvallisuus

- Resurssit tulee kohdentaa väestön tarpeiden mukaisesti ja palvelut järjestää ammattilaisen todentamien asiakastarpeiden mukaisesti.
- Tavoitteena on, että periaatteet tukevat näyttöön perustuvia sosiaalihuollon toimenpiteitä, joilla voidaan vastata asiakkaan palveluntarpeeseen ja ennaltaehkäistä palvelutarpeen kasvua.
- Väestötasolla tarveperiaate mahdollistaisi ennakkollisen reagoinnin ihmisten arjessa esiintyviin uusiin ilmiöihin.
- Riittäväällä ja vaikuttavalla ennaltaehkäisyllä voidaan osin vaikuttaa asiakkaiden tuleviin tarpeisiin sekä ehkäistä sosiaalisen hyvinvoinnin haasteita ja ongelmien eskaloitumista.
- Asiakasturvallisuus: palvelussa käytettävien toimenpiteisiin, menetelmiin ja työmuotoihin liittyvät riskit eivät saa olla kohtuuttomat suhteessa hyötyyn.

Sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteet

Vaikuttavuus

- Vaikuttavuudella tarkoitetaan sosiaali- ja terveystalvvelujen aikaansaamaa tavoiteltua muutosta asiakkaan tai väestön terveydentilassa, toimintakyvyssä tai hyvinvoinnissa suhteessa tilanteeseen, jossa palveluja ei olisi lainkaan toteutettu tai olisi toimittu jollain toisella tavalla.
- Palveluvalikoimaan kuulumisen edellyttää, että toimenpiteeltä, menetelmältä tai työmuodolta odotettavissa oleva lisähyöty on riittävä. Vain marginaalinen tai vähäinen hyöty ei riitä.
- Vaikuttavuuden arvioinnissa huomioidaan tieteellisen näytön lisäksi myös ammatillinen kokemusperäisesti vahvistettu tieto palvelun tai menetelmän vaikuttavuudesta.
- Vaikuttavuutta arvioidaan suhteessa tavoitteisiin. Esim. asiakkaan tilanteesta riippuen palvelulla voidaan tavoitella positiivista muutosta, toimintakyvyn ylläpitämistä tai heikkenemisen hidastamista, tilanteen ylläpitoa tai haittojen minimoimista verrattuna tilanteeseen, jossa palvelua ei olisi lainkaan toteutettu tai olisi toimittu jollain toisella tavalla.

Kustannusvaikuttavuus

- Sosiaalihuollossa kustannusvaikuttavuus tarkoittaa sitä, että toiminnalla saatavat hyvinvointihyödyt ovat riittävät suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon tai yhteiskunnan kustannuksiin.
- Kustannusvaikuttavuuden periaatteen tavoitteena on edistää resurssien kohdentamista mahdollisimman paljon hyvinvointihyötyä tuottavaan toimintaan ja ottaa huomioon palvelun vaihtoehtokustannus.
- Kustannusvaikuttavuuden lisäksi huomioidaan myös menetelmän käyttöönoton vaikutukset ja kustannukset palvelujärjestelmässä, esimerkiksi budjettivaikutukset.
- Ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen kustannusvaikuttavuutta tulee arvioida huomioiden vaikutusten aikaansaannin aikaväli.

Yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus läpileikkaavina periaatteina

Yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus

- Ihmisarvon loukkaamattomuus, yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys ovat perustuslain ja ihmisoikeussopimusten perusteella oikeudellisesti velvoittavia periaatteita.
- Koska ihmisarvo on kaikille sama, yksinomaan sen perusteella ei voida perustella valintoja.
- Yhdenvertaisuus ja ihmisarvo toimivat palveluvalikoimaan kuulumisen arvioinnissa läpileikkaavina periaatteina.
- Palveluvalikoimaa koskevat valinnat eivät saa johtaa yhdenvertaisuuden tai ihmisarvon kannalta kohtuuttomiin lopputulemiin väestö- tai yksilötasolla.
- Yhtäläiset periaatteet ohjaavat palveluiden tarjoamista koko maassa.
- Palveluvalikoimaa koskevissa valinnoissa ihmistä ei arvioida välineellisenä arvona esimerkiksi henkilökohtaisten ominaisuuksien tai yhteiskunnalle tuottamansa panoksen kautta.
- Pelkästään ikä, sukupuoli, sosioekonominen asema, etnisyys tai asuinpaikka ei voi olla ainoa peruste sille, mitä palvelua tai palveluihin sisältyviä toimenpiteitä, menetelmiä ja työmuotoja valitaan.
- Ohjaa myös siihen, että valinnoissa huomioidaan menetelmän merkitys yksilön perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumiselle, esim. palvelun vaikutus henkilön osallisuuteen ja kykyyn toteuttaa itsemääräämisoikeuttaan ilmaisemalla tahtonsa.

Sote-järjestämislaki

36 § Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

--

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

--

8) sosiaalihuollon toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen sekä terveydenhuollon menetelmien käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstä poistamista koskevasta alueellisesta sisältöohjauksesta ottaen huomioon terveydenhuoltolain 7 a § ja sosiaalihuoltolain 30 a § sekä palveluvalikoimaa koskevat valtakunnalliset linjaukset ja suositukset.

- Säädösehdotuksen tavoitteena on:
 - tukea palveluvalikoiman yhdenmukaista kehittämistä järjestämisen tasolla ja hyvinvointialueiden välillä
 - varmistaa alueellisen yhdenvertaisuuden edistäminen palveluvalikoiman soveltamisessa
 - vahvistaa palveluvalikoiman yhteistyöaluetason sisältöohjausta.

Miten lainsäädäntöön kirjattavia periaatteita hyödynnetään?

§
**Palveluvalikoiman
periaatteet**
lainsäädännössä
1.1.2027

§

Soveltamisohjeita

Palveluiden ja menetelmien sisällyttäminen tai poisrajaaminen palveluvalikoimaan.

Palvelujen, toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen valitseminen.

Makrotaso - palvelujärjestelmä

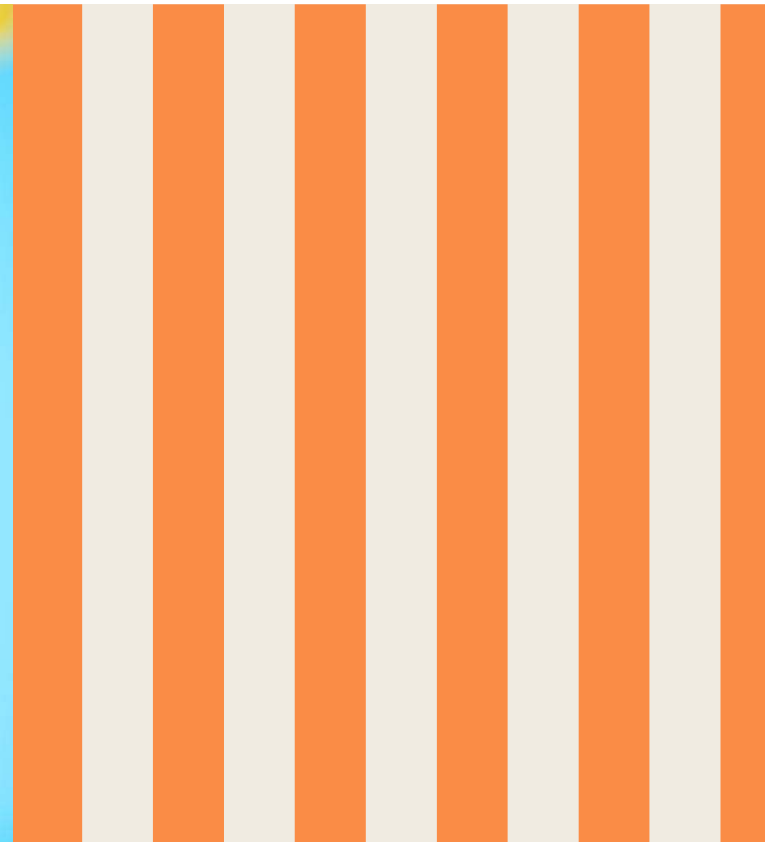
- Kansallinen normi-, informaatio- ja resurssiohjaus, joita toteuttavat poliittiset päättäjät, virkamiehet, valvovat viranomaiset ja ylimmät laillisuusvalvojat

Mesotaso – julkisten palvelujen järjestäjät ja tuottajat

- Hyvinvointialueiden poliittiset päätöksentekijät
- Vastaava virkajohto ja asiantuntijat sekä palvelutuottajien johto ja asiantuntijat

Mikrotaso - asiakastyö

- Terveystieteiden ammattilaiset
- Sosiaalihuollon ammattilaiset

Kaisa-Maria Kimmel
etunimi.sukunimi@gov.fi

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön uudistus

Henna Vidén
Neuvotteleva virkamies
STM/APO/ASI
17.9.2025

Ammattihenkilölainsäädännön uudistaminen hallitusohjelmassa

- ❖ Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädäntö uudistetaan kokonaisuudessaan tavalla, jossa ammattioikeuksiin kytketään vain asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta välttämättömät ja oikeasuhtaiset edellytykset.
- ❖ Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa ammattihenkilöiden keskittyminen koulutustaan ja osaamistaan parhaiten vastaaviin tehtäviin lisäämällä joustavuutta sote-henkilöstön työnjakoon ja tehtävärakenteiden kehittämiseen varmistuen asiakas- ja potilasturvallisuus.
- ❖ Laajennetaan lääkkeenmääräämiskoulutettujen hoitajien reseptimääräämiskäytäntöjä etä- ja puhelinvastaanotoille
- ❖ Luodaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon lainsäädäntö ja toimintamallit kansainvälisen avun vastaanoton ja antamisen mahdollistamiseksi.
- ❖ Vahvistetaan psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta uudistamalla psykoterapeuttikoulutusta kaksiportaiseksi ja säätämällä ensimmäisen portaalan koulutus maksuttomaksi.
- ❖ Lisäksi hallituksen kehysriihen (4/2024) päätöksen mukaisesti toteutetaan silmäterveyden norminpurkua

Ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen vaiheet ja aikataulu

- ❖ Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön uudistaminen toteutetaan kahdessa vaiheessa.
 - ❖ **Vaihe I:** Vaiheeseen I on valittu hankkeet, joilla voidaan tehokkaasti toteuttaa hallituksen ja kehysriihen mukaisia päätöksiä jo tämän vuoden aikana ja se muodostuu seuraavista osista:
 - ❖ **KV-avun vastaanottamisen mahdollistaminen.** HE ammattihenkilölakien muuttamisesta annettaisiin syksyllä 2025. Samalla toteutettaisiin VAU-hankkeen tekniset muutokset.
 - ❖ **Optikot:** Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 § on kumottu (muutos tullut voimaan 1.8.2025).
 - ❖ **Hammasteknikot/erikoishammasteknikot:** Kumotaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 17 §. Asetusmuutos on parhaillaan lausuntokierroksella (DL 26.9). Asetus annetaan syksyllä 2025.
 - ❖ **Sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisen laajentaminen etävastaanoitoille.** Muutetaan STMa lääkkeen määräämisestä. Asetusmuutos on parhaillaan lausuntokierroksella (DL 26.9). Asetus annetaan kun lain asetuksenantovaltuuden tarkentaminen on käsitelty syksyllä eduskunnassa KV-apu-HE:n yhteydessä.
 - ❖ **Psykoterapiakoulutuksen kaksiportaisuus ja ensimmäisen portaan maksuttomuus.** Uusi VNa erikoispätevyydestä ja sen edellyttämästä erikoispätevyyskoulutuksesta, joka muodostaisi koulutuksen ensimmäisen portaan. HE annettaisiin keväällä 2026.
 - ❖ **Vaihe II:** Uutta ammattihenkilösäätelyä koskevan hallituksen esityksen ja asetuspaketin valmistelu ja antaminen (2025-2027)
 - ❖ Vaihetta II toteutetaan jatkuvasti vaiheen I rinnalla sekä vuoden 2026 aikana. HE annettaisiin syksyllä 2026.
 - ❖ Valmistelua tukevien työryhmien käynnistyminen ja työskentely: Seuranta- ja arviointiryhmä sekä virkamiesryhmä on asetettu keväällä 2025.
 - ❖ Virkamiesryhmän työskentely toteutetaan **kuudessa teema-alatyöryhmässä**, jotka keskittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön eri osa-alueisiin

Ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen sisältötavoitteet

- ❖ Osana uudistusta on tarkoitus määritellä uudelleen **ammattihenkilölainsäädännön peruseriaatteet**
- ❖ Ammatin sääntely merkitsee **rajoitusta perusoikeutena turvattuun elinkeinon ja ammatin vapauteen**, minkä vuoksi ammatteja koskevan sääntelyn tulee täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, kuten oikeasuhtaisuuden ja hyväksyttävyyden vaatimukset.
- ❖ Määritellään uudelleen ne **kriteerit, joiden on täytyttävä**, jotta ammatti voidaan ylipäätään ottaa ammattisääntelyn piiriin. Tämä sisältää lisäksi linjauksen tulevan lainsäädännön soveltamisalasta.
- ❖ Nykyisten ja mahdollisesti uusien **sääntelykeinojen** (laillistaminen, nimikesuojaus) sekä niiden **oikeusvaikutusten määrittäminen**.
- ❖ Ammattioikeuden sisällön ja ulottuvuuden arviointi. **Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia ammattioikeuden myöntäminen synnyttää** ja mitä toimintoja ammattioikeuden piirissä voidaan toteuttaa eli mitkä ovat ammattitoiminnan rajat ja joustomahdollisuudet.

Ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen menettely

- ❖ Uudistuksessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyjä ammatteja koskeva **riskiarviointi** asiakas- ja potilasturvallisuusriskien kartoittamiseksi ja sääntelyn **välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arvioimiseksi**.
- ❖ Uudistuksessa tullaan arvioimaan jokainen nykyinen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laillistettu ja nimikesuojattu ammatti. Lisäksi arvioidaan tarpeet mahdollisten uusien ammattiryhmien sääntelystä, joita arvioidaan samojen peruseriaatteiden ja riskiarvioinnin perusteella. **Riskiarviosta johdetaan se, mitä ja miten ammatteja – tai ammattiin opiskelevia - jatkossa säännellään.**
- ❖ Riskiarviosta johdetaan se, miten **ammattihenkilöiden oikeudet ja velvollisuudet** määritetään. Tähän liittyy mm. yleiset ammattitoimintaan, täydennyskoulutukseen, kielitaitoon ja eettisiin velvollisuuksiin liittyvät kokonaisuudet. Lisäksi arvioidaan erityisiä oikeuksia/rajoituksia, kuten lääkkeen määräämiseen ja rajattuun lääkkeenmääräämiseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä potilasasiakirjoihin, tietosuojaan ja salassapitoon liittyvät vaatimukset
- ❖ Edellä todetuista ratkaisuksista johdetaan ammattihenkilöitä koskeva **valvonta- ja seuraamusjärjestelmä**. Arvioidaan, mitä sääntelytarpeita on nykyisessä ammattihenkilöitä koskevassa valvonnassa, kuten käytettävissä olevat toimenpiteet, valvontaviranomaisten toimivalta ja sekä seuraamus- ja rangaistussäännökset sekä muutoksenhaku.
- ❖ Lisäksi arvioidaan, miten varsinaisen rajoittavan sääntelyn sekä siihen kytkeytyvän henkilöstön osaamisen julkinen läpinäkyvyys (rekisteröinti) toteutetaan

Lainvalmistelua toteuttavat teemaryhmät

- ❖ Teemaryhmät jakautuvat seuraavasti:
 - ❖ Sosiaali- ja terveydenhuollon ammatin sääntelyn peruseriaatteet ja edellytykset
 - ❖ Ammattihenkilöiden oikeudet ja velvollisuudet
 - ❖ Ammattihenkilöiden valvonta ja seuraamusjärjestelmä
 - ❖ Säänneltyyn sote-ammattiin opiskelevien oikeudet ja tilapäinen toimiminen sekä koulutusjärjestelmä
 - ❖ Lääkehoitoa koskevien säännösten sekä vaihtoehtohoitojen ja ei-lääketieteellisin perustein annettavien esteettisten hoitojen sääntelytarpeiden arviointi
 - ❖ Ammattihenkilölainsäädäntö ja palvelujärjestelmä

- ❖ Teemaryhmien tehtävänä on tuottaa tarkemman toimeksiannon mukainen analyysi ja ammattihenkilölainsäädännön kehittämis- ja muutosehdotukset virkamiesryhmän jatkotyöstöä varten. Teemaryhmätyöskentelyn avulla virkamiesryhmä valmistelee ehdotukset uudeksi ammattihenkilölainsäädännöksi.

- ❖ Teemaryhmät koostuvat virkamiesryhmän jäsenistä, jotka kuulevat/osallistavat arvioimansa tarpeen mukaan eri asiantuntijoita/sidosryhmiä oman teemaryhmänsä työskentelyyn.

Ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen selvitykset

- ❖ Selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyjen ammattien nykytilasta ja niihin liittyvät muutostarpeet (oikeudellinen selvitys)
 - ❖ Selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyjen ammattien kansainvälisestä vertailusta
 - ❖ Selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyihin ammatteihin johtavasta koulutuksesta ja koulutusten sisällöstä. Koulutuksia koskeva tietopaketti.
 - ❖ Silmäterveyden muutosten erilliselvitys
 - ❖ Hammasteknikoihin liittyvien muutosten erilliselvitys
 - ❖ Ammattihenkilöiden valvontakäytäntöä koskeva tietopohja
 - ❖ Ammattihenkilötoiminnan valvonta- ja omavalvontatietoon pohjaava asiakas- ja potilasturvallisuusriskianalyysi
- ❖ Ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen tueksi hankitut selvitykset julkaistaan ministeriön yhtenä laajempuna julkaisupakettina nyt syksyllä

Yhteystiedot:
henna.viden@gov.fi
p.0295 163 431

Sosiaali- ja
terveysministeriö